

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Janina Dąbrowiecka
Protokolant:	Stażysta Bożena Odrowąż

po rozpoznaniu w dniu 21 kwietnia 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. A. (1)

przeciwko D. Z.

o uznanie umowy za bezskuteczną

1. Uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda J. A. (1) czynność prawną – umowę darowizny oraz umowy ustanowienia prawa użytkowania zawartą dnia 4 września 2014 r. w formie aktu notarialnego sporządzonego przez notariusza R. D. w W. za numerem Rep. A nr (...) udziału w wysokości 4/6 w prawie współwłasności niezabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w I. przy ul. (...) dla której nieruchomości Sąd Rejonowy dla W.M. w W. Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...) pomiędzy pozwanym D. Z. a dłużnikiem R. Z. (1) w celu uniemożliwienia powodowi J. A. (1) dochodzenia zaspokojenia wierzytelności w wysokości 139.228, 95 zł (sto trzydzieści dziewięć tysięcy dwieście dwadzieścia osiem złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy) wraz z odsetkami ustawowymi od następujących kwot:

- 4.095,00 zł od dnia 3 października 2012 r. do dnia zapłaty,
- 11.376,75 zł od dnia 6 października 2012 r. do dnia zapłaty,
- 14.910,00 zł od dnia 22 października 2012 do dnia zapłaty,
- 9.870,00 zł od dnia 6 listopada 2012 r. do dnia zapłaty,
- 9.912,00 zł od dnia 18 listopada 2012 r. do dnia zapłaty,
- 10.783,50 zł od dnia 28 listopada 2012 r. do dnia zapłaty,
- 20.496,00 zł od dnia 3 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,
- 20.496,00 zł od dnia 9 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,
- 2.373,00 zł od dnia 11 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,
- 10.185,00 zł od dnia 15 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,

- 12.063,45 zł od dnia 30 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,

- 12.668,25 zł od dnia 19 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty;

2. Zasądza od pozwanego D. Z. na rzecz powoda J. A. (1) 14 179 zł (czternaście tysięcy sto siedemdziesiąt dziewięć złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt XXV C 1682/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28 listopada 2014 r. (data stempla pocztowego) J. A. (2) wniósł przeciwko D. Z. o uznanie za bezskuteczną, w stosunku do pokrzywdzonego wierzyciela J. A. (1), czynności prawnej – umowy darowizny 4/6 udziału w prawie własności nieruchomości położonej w I. przy ul. (...), nr KW (...), zawartej przed notariuszem R. D. w W. w dniu 4 września 2014 r., Rep A (...), pomiędzy pozwanym a dłużnikiem powoda, R. Z. (1), z pokrzywdzeniem powoda, któremu przysługuje wierzytelność w wysokości 139.228,95 zł wraz z odsetkami liczonymi od kwot:

- 4.095 zł od dnia 3 października 2012 r. do dnia zapłaty,

- 11.376,75 zł od dnia 6 października 2012 r. do dnia zapłaty,

- 14.910 zł od dnia 22 października 2012 r. do dnia zapłaty,

- 9.870 zł od dnia 6 listopada 2012 r. do dnia zapłaty,

- 9.912 zł od dnia 18 listopada 2012 r. do dnia zapłaty,

- 10.783,50 zł od dnia 28 listopada 2012 r. do dnia zapłaty,

- 20.496 zł od dnia 3 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,

- 20.496 zł od dnia 8 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,

- 2.373 zł od dnia 11 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,

- 10.185 zł od dnia 15 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,

- 12.063,45 zł od dnia 30 grudnia 2012 r. od dnia zapłaty,

- 12.668,25 zł od dnia 19 stycznia 2013 r. od dnia zapłaty,

tytułem zapłaty za dostarczoną przez powoda mąkę. Powód wniósł również o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew, pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

Pismem z dnia 7 sierpnia 2015 r. powód dokonał modyfikacji pozwu, wnosząc o uznanie za bezskuteczną, w stosunku do pokrzywdzonego wierzyciela J. A. (1), czynności prawnej – umowy darowizny 4/6 udziału w prawie własności nieruchomości położonej w I. przy ul. (...), nr KW (...), zawartej przed notariuszem R. D. w W. w dniu 4 września 2014 r., Rep A (...), pomiędzy pozwanym a dłużnikiem powoda, R. Z. (1), w celu umożliwienia powodowi dochodzenia z przedmiotu umowy zaspokojenia wierzytelności w wysokości 139.228,95 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot:

- 4.095 zł od dnia 3 października 2012 r. do dnia zapłaty,

- 11.376,75 zł od dnia 6 października 2012 r. do dnia zapłaty,
- 14.910 zł od dnia 22 października 2012 r. do dnia zapłaty,
- 9.870 zł od dnia 6 listopada 2012 r. do dnia zapłaty,
- 9.912 zł od dnia 18 listopada 2012 r. do dnia zapłaty,
- 10.783,50 zł od dnia 28 listopada 2012 r. do dnia zapłaty,
- 20.496 zł od dnia 3 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,
- 20.496 zł od dnia 9 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,
- 2.373 zł od dnia 11 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,
- 10.185 zł od dnia 15 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty,
- 12.063,45 zł od dnia 30 grudnia 2012 r. od dnia zapłaty,
- 12.668,25 zł od dnia 19 stycznia 2013 r. od dnia zapłaty,

tytułem zapłaty za dostarczoną przez powoda mąkę. Powód wniósł również o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 12 grudnia 2012 r. powód wytoczył powództwo przeciwko R. Z. (1). Nakazem zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym z dnia 2 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy L.w L. orzekł zgodnie z żądaniem pozwu. Od nakazu zapłaty R. Z. (1) wniosła sprzeciw. Rozpoznanie sprawy zostało przekazane do Sądu Okręgowego w Warszawie, gdzie sprawa toczy się pod sygnaturą XXVI GC 471/13 (pozew i zapłatę w elektronicznym postępowaniu upominawczym z dnia 11.11.2012 r., k. 24, uzupełnienie braków pozwu wraz z rozszerzeniem i uzupełnieniem powództwa w sprawie XXVI GC 471/13, k. 9-23).

W dniu 14 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy X Wydział Gospodarczy do spraw upadłościowych i naprawczych w sprawie o sygn. X GU 320/12 ogłosił upadłość R. Z. (1) obejmującą likwidację majątku upadłego. Postępowanie upadłościowe toczyło się pod sygn. X GU 320/13 (postanowienie Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 14.01.2014 r. wraz z uzasadnieniem, sygn. X GU 320/13, k. 31-34).

W związku z ogłoszeniem upadłości R. Z. (1), Sąd Okręgowy w Warszawie zawiesił postępowanie w sprawie XXVI GC 471/13. W dniu 15 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy X Wydział do spraw upadłościowych i naprawczych umorzył postępowanie upadłościowe dłużniczki. W związku z tym powód wniósł o podjęcie zawieszono postępowania w sprawie XXVI GC 471/13, co nastąpiło na mocy postanowienia z dnia 16 października 2014 r. (postanowienie Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 15.07.2014 r., sygn. X GUp 2/14 wraz z uzasadnieniem, k. 35-36, postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16.10.2014 r., sygn. XXVI GC 471/13, k. 37).

Na podstawie umowy darowizny zawartej przed notariuszem R. D. w W. w dniu 4 września 2014 r., Rep A (...), R. Z. (1) nieodpłatnie rozporządziła swoim udziałem we własności nieruchomości położonej w I. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy dla W.w W.VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Osobą, na rzecz której dłużniczka rozporządziła udziałem we współwłasności był jej syn, D. Z. (wydruk KW nr (...), k. 41-44).

Syndyk masy upadłości dłużniczki w sprawozdaniu o masie upadłości R. Z. (1) określił wartość w/w nieruchomości na kwotę 2.147.400 zł. W sprawozdaniu o masie upadłości syndyk wymienił następujące składniki majątku R. Z. (1):

1. 4/6 udziału we współwłasności nieruchomości przy ul. (...) w I., dla której prowadzona jest KW o nr (...) o wartości rynkowej 2.147.400 zł, przy czym nieruchomość ta jest obciążona hipotekami przymusowymi na rzecz (...) sp. z o.o. w wysokości 521.955,53 zł oraz 86.362,50 zł (w sumie 608.282,03 zł, co stanowi mniej niż 1/3 wartości nieruchomości oraz mniej niż 1/2 wartości udziału dłużniczki we współwłasności);

2. 4/6 udziału we współwłasności miejsca garażowego przy ul. (...) (wartość nieokreślona w sprawozdaniu);

3. 49 (z 50) udziałów po 100 zł w spółce „(...)” sp. z o.o. (KRS (...));

4. dwa konta bankowe, z których na jednym dłużniczka zgromadziła 10.238,81 zł, a na drugim - 0,05 zł;

5. wierzytelność w kwocie 595.813,32 zł względem R. Z. (2) i B. Z., przy czym dłużniczka przyznała w sprawozdaniu, iż obecnie windykacja wierzytelności jest niemożliwa (jedynie z emerytury B. Z.);

6. przedsiębiorstwo, w którego skład wchodzi:

a. nieruchomość w I. przy ul. (...), dla której prowadzona jest KW o nr (...) i której wartość wynosi 3.826.100 zł, przy czym na nieruchomości ustanowiona jest hipoteka umowna na rzecz (...) S.A. w wysokości 2.550.000 zł;

b. ruchomości, które ze względu na swój wiek oraz stan zużycia nie przedstawiają wartości wyższej niż 100.000 zł, przy czym syndyk masy upadłości w sprawozdaniu zauważa, że praktycznie niemożliwe będzie zbycie ruchomości pojedynczo, a z uwagi na fakt kurczenia się rynku piekarni również zbycie całego przedsiębiorstwa ze wszystkimi jego składnikami jest znacznie utrudnione;

7. wierzytelność względem spółki (...) sp. z o.o. tytułem czynszu dzierżawnego – na mocy umowy dzierżawy dłużniczka oraz rzeczona spółka ustaliły, iż spółka będzie wypłacać dłużniczce równowartość 10% przychodów do dnia 31 stycznia każdego roku; w 2013 r. R. Z. (1) miesięcznie pobierała od spółki ok. 30.000 zł tytułem zaliczki na poczet czynszu dzierżawnego. W 2013 r. przychody spółki wyniosły 4.036.215,14 zł. W postępowaniu upadłościowym dłużniczka nie była w stanie przedstawić faktur wystawionych spółce z wyjątkiem jednej, na kwotę 36.900 zł. Dłużniczka nie była w stanie wytłumaczyć, co zrobiła z tak znaczną kwotą pieniędzy.

W sprawozdaniu R. Z. (1) twierdziła, iż spółka (...) sp. z o.o. jest bardzo zadłużona oraz dłużniczka rozważa złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (sprawozdanie ogólne o stanie masy upadłości R. Z. (1), k. 38-40).

Powyższy stan faktyczny ustalony został w oparciu o okoliczności bezsporne, a także na podstawie dokumentów złożonych do akt niniejszej sprawy, które nie były kwestionowane przez strony postępowania.

Sąd dał wiarę zeznaniom stron (k. 97-98), gdyż były one spójne, spontaniczne i szczegółowe. Świadek R. Z. (1), jako matka pozwanego, skorzystała z prawa do odmowy składania zeznań (k. 96).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania stanowi art. 527 k.c. W wypadku, gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć (§ 1). Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (§ 2). Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskała osoba bliska w bliskim stosunku z dłużnikiem- domniemywa się, że osoba ta wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (§ 3).

Przesłankami wynikającymi z art. 527 k.c. są więc: niewypłacalność dłużnika na skutek dokonanej czynności prawnej, ewentualnie niewypłacalność w wyższym stopniu niż przed dokonaniem tej czynności prawnej; działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela w chwili dokonywania czynności prawnej; osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć, że czynność prawna może skutkować pokrzywdzeniem wierzyciela i że dłużnik działa z taką świadomością.

Czynność prawna dokonana jest z pokrzywdzeniem wierzycieli jeżeli na skutek tej czynności powstaje taki stan majątku dłużnika, że powoduje on niemożność lub utrudnienie albo opóźnienie zaspokojenia wierzyciela i to wierzyciela tego, który występuje ze skargą paulińską. Nie powoduje pokrzywdzenia wierzycieli czynność prawna dłużnika, zmniejszająca jego majątek, jeżeli dłużnik w zamian za swoje świadczenie uzyskał ekwiwalent, który nadal znajduje się w jego majątku, lub posłużył mu do zaspokojenia wierzycieli (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 1999r., I CKN 287/98).

Przesłanką skuteczności skargi pauliańskiej nie jest zamiar dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli ani też zamiar skierowany przeciwko określonemu wierzycielowi. Wystarczy, że dłużnik miał świadomość pokrzywdzenia wierzycieli. Świadomość taka istnieje, gdy dłużnik wie (lub takie pokrzywdzenie przewiduje), że na skutek czynności prawnej określone aktywa wyjdą z jego majątku i że z tego powodu wierzyciele będą mieli trudności z zaspokojeniem, a w konsekwencji nastąpi ich pokrzywdzenie. Przyjmuje się, że akcję pauliańską uzasadnia każde powiększenie niewypłacalności. Biorąc pod uwagę, że przedmiotem zaskarżenia może być czynność prawna powodująca niewypłacalność dłużnika lub powiększenie jego niewypłacalności, w orzecznictwie sformułowano ogólną tezę, iż pokrzywdzenie wierzycieli powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela, bez względu na jego rozmiar (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2001 r., IV CKN 525/00).

W postępowaniu ze skargi pauliańskiej wykazanie niewypłacalności dłużnika należy do skarżącego wierzyciela. Jeżeli komornicza egzekucja świadczenia pieniężnego przeprowadzona choćby z części składowej majątku dłużnika okaże się nieskuteczna, jest to wystarczające do przyjęcia, że wykazana została w ten sposób niewypłacalność dłużnika zalegającego z zapłatą.

Do zastosowania art. 527 k.c. nie jest jednak konieczne wszczęcie postępowania egzekucyjnego i przeprowadzenie nieskutecznej egzekucji ani ogłoszenie upadłości dłużnika, wystarczy wykazanie, że wobec stanu majątku dłużnika niemożliwe jest zaspokojenie wierzytelności skarżącego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2000 r., III CKN 554/98).

Analiza akt sprawy niniejszej wskazuje na to, że wierzytelność powoda przeciwko dłużniczce istnieje i jest jej znana od 2012 r. W styczniu 2014 r., w toku postępowania upadłościowego, stwierdzona została niewypłacalność dłużniczki. Postępowanie upadłościowe umorzone zostało zaś jedynie ze względu na nieuiszczenie przez wierzycieli zaliczki na koszty postępowania. Umowa z dnia 4 września 2014 r. zawarta została w warunkach, gdy dłużniczka miała świadomość, że jej wierzyciele podjęli starania o wyegzekwowanie długów – i to starania tak daleko idące, jak wniosek o ogłoszenie upadłości. W tych realiach uznać można, że wyzbywając się składnika swego majątku, umową darowizny z dnia 4 września 2014 r., dłużniczka zdawała sobie sprawę, że zwiększa stopień swej niewypłacalności, a tym samym działa z pokrzywdzeniem swych wierzycieli, gdyż jedynym racjonalnym wytłumaczeniem umowy z dnia 2014 r. zdaje się być dążenie dłużniczki, by udaremnić ewentualną egzekucję z wartościowego składnika jej majątku.

Ponadto, nieruchomości w I. stanowi jedyną znaczącą wartość posiadaną przez dłużniczkę, z której powód byłby zdolny zaspokoić wierzytelność. Wierzytelność przysługująca R. Z. (1) wobec R. i B. Z. może być bowiem trudna, o ile nie niemożliwa do wyegzekwowania, zaś ruchomości, w szczególności te związane z działalnością gospodarczą dłużniczki mogą nie znaleźć nabywcy z uwagi na specyfikę rynku piekarniczego.

Wobec okoliczności, że kwestionowaną umową dłużniczka wyzbyła się majątku na rzecz swego syna, domniemywa się, że pozwany, który jest jej synem, wiedział iż dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.).

Na marginesie wskazać należy, że również bezpłatny charakter uzyskanej przez pozwanego korzyści majątkowej skutkowałby możliwością żądania przez powoda uznania umowy za bezskuteczną, chociażby pozwany nie wiedział i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mógł się dowiedzieć, że dłużniczka działała ze świadomością pokrzywdzenia powoda (art. 528 k.c. i art. 530 zd. 2 k.c. a contrario).

Wobec powyższego zasadnym jest uznanie, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, bowiem na skutek dokonanej przez dłużnika czynności prawnej określone aktywa wyszły z jego majątku. Dłużnik powinien przewidzieć w granicach ewentualności, że w wyniku powyższego wierzyciele będą mieli trudności z zaspokojeniem i w konsekwencji nastąpi ich pokrzywdzenie.

Uznać zatem należy, że ziszczyły się wszelkie wymagane w art. 527 § 1 k.c. przesłanki do uznania czynności prawnej za bezskuteczną. Konsekwencją powyższego jest uznanie czynności prawnej w postaci dokonania darowizny udziału w nieruchomości za bezskuteczną wobec powoda.

W związku z powyższym, orzeczono jak w wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono obciążając nimi stronę pozwaną, jako przegrywającą, zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c.